

ИСПИТ ИЗ ОСНОВА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ 2

8. септембар 2005.

Напомене: Испит траје 240 минута. Није дозвољено напуштање сале 120 минута од почетка испита. Писати искључиво хемијском оловком. Дозвољена је употреба непрограмабилних калкулатора. Дозвољена је употреба само овога папира и једне вежбанке, који се морају заједно предати. Питања радити искључиво на овоме папиру, а задатке искључиво у вежбанци. Коначне одговоре на питања и тражена извођења уписати у одговарајуће кућице, уцртати у дијаграме или заокружити понуђене одговоре. Одговори без извођења се неће признати. Свако питање носи по 5 поена, а задатак по 20 поена. Колоквијум може заменити питања 1 и 2 и задатак 1.

Попунити податке о кандидату у следећој табели. Исте податке написати и на омоту вежбанке.

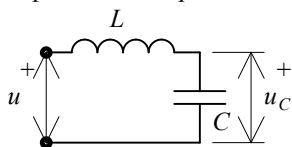
ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ						Колоквијум питања			Укупно питања					
Група са предавања		Индекс година/број		Презиме и име										
П1 П2 ПЗ РТИ		/				Колоквијум задаци			Укупно задаци					
ПИТАЊА						ЗАДАЦИ			ОЦЕНА			Укупно поена		
1	2	3	4	5	6	1	2	3						

ПИТАЊА

1. Да ли постоји веза између уопштеог Амперовог закона и једначине континуитета за сталне струје? Образложити одговор.

2. Врло дугачак солениод, кружног попречног пресека полупречника a и подужне густне завојака N' , налази се у вакууму. У солениоду постоји простопериодична струја $i(t) = I\sqrt{2} \cos \omega t$. Извести израз за индуковано електрично поље у солениоду. Скицирати солениод и означити све потребне референтне смерове.

3. На слици је приказана редна веза калема и кондензатора. Познат је напон кондензатора, $u_C(t) = U\sqrt{2} \cos \omega t$. Одредити израз за напон редне везе ако је $\omega^2 LC = 2$.

$u(t) =$

4. Пријемник комплексне импедансе $\underline{Z} = (1 - j) \text{ k}\Omega$ прикључен је на простопериодични напон ефективне вредности $U = 100 \text{ V}$, учестаности $f = 50 \text{ Hz}$ и почетне фазе $\theta = \pi/2$. Израчунати (а) тренутну, (б) активну, (в) реактивну и (г) комплексну привидну снагу пријемника и (д) његов фактор снаге.

(а)

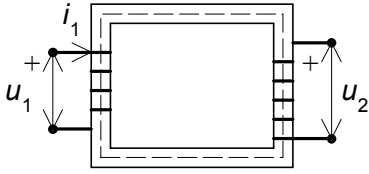
(б)

(в)

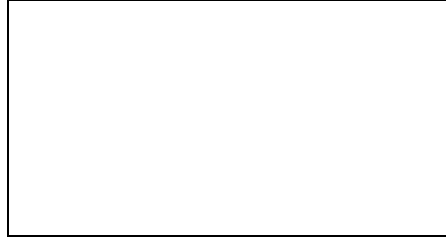
(г)

(д)

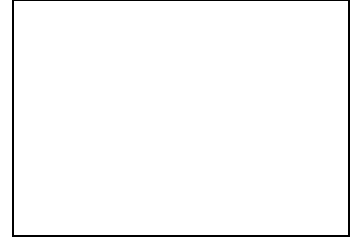
5. За савршени трансформатор са слике познати су бројеви завојака примара и секундара (N_1 и N_2), средњи обим (l), површина попречног пресека (S), пермеабилност феромагнетског језгра које се сматра линеарним (μ) и напон примара, $u_1(t) = U_1 \sqrt{2} \cos \omega t$. Одредити изразе за тренутне вредности (а) струје примара када је секундар у празном ходу и (б) напона секундара када је секундар затворен пријемником комплексне импедансе Z .

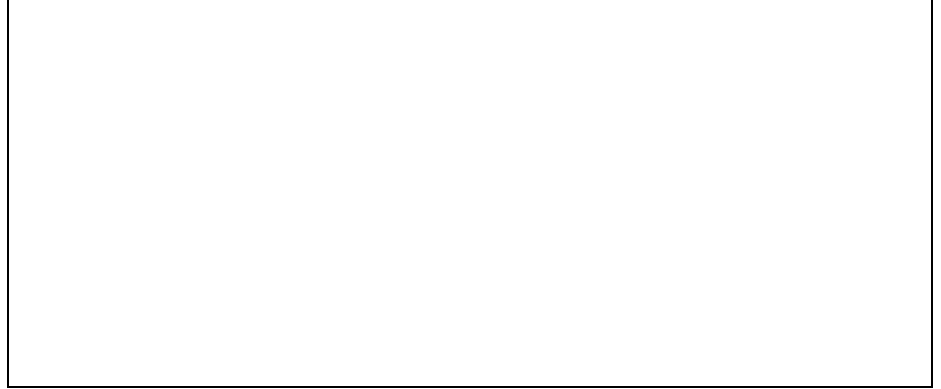
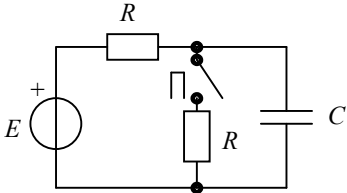
(а)

(б)

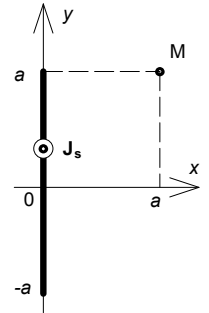

6. У колу на слици је $E = 200 \text{ V}$, $R = 1 \text{ k}\Omega$ и $C = 100 \mu\text{F}$. У колу је успостављено стационарно стање при отвореном прекидачу П. Прекидач П је отворен до тренутка $t = 0$, а онда се затвара. Извести диференцијалну једначину за ово коло за $t > 0$ и решити је.

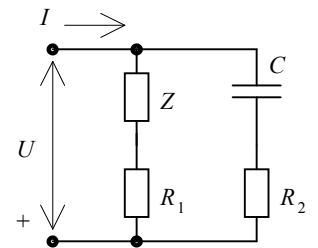

ЗАДАЦИ

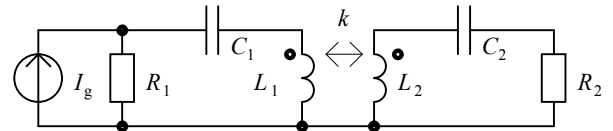
1. Врло дугачка танка трака ширине $2a$, чији је попречни пресек приказан на слици, налази се у вакууму. У траци постоји стална струја у смеру z -осе (нормалне на раван цртежа). Расподела струје је неравномерна, и то тако да густина површинске струје зависи само од Декартове координате y као $J_s(y) = J_{s0} y/a$, где је J_{s0} константа. Одредити израз за вектор магнетске индукције траке у тачки М чије су координате (a, a) .

2. У колу простопериодичне струје приказаном на слици је $U = 100 \text{ V}$, $\theta = -\pi/2$, $U_{R1} = 20 \text{ V}$, $U_Z = 60\sqrt{2} \text{ V}$, $U_C = 80 \text{ V}$, $P_{R1} = 20 \text{ W}$ и $P_{R2} = 60 \text{ W}$. Пријемник импедансе Z је претежно индуктиван. Израчунати комплексну струју $\underline{I}$.

3. У колу простопериодичне струје приказаном на слици је $I_g = 1 \mu\text{A}$, $\omega = 10^8 \text{ s}^{-1}$, $R_1 = R_2 = 50 \Omega$, $L_1 = L_2 = 10 \mu\text{H}$ и $C_1 = C_2 = 10 \text{ pF}$. Израчунати коефицијент спреге (k) при коме је снага отпорника R_2 максимална, као и ту максималну снагу.

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА И РЕШЕЊА ЗАДАТАКА СА ИСПИТА ИЗ ОСНОВА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ 2 ОДРЖАНОГ 8. СЕПТЕМБРА 2005. ГОДИНЕ

ПИТАЊА

1. Пошто десна страна уопштеног Амперовог закона, $\oint_C \mathbf{H} \cdot d\mathbf{l} = \int_S \mathbf{J} \cdot d\mathbf{S}$, важи за било коју површ S ослоњену на контуру C , из

тога закона следи једначина континуитета, $\oint_S \mathbf{J} \cdot d\mathbf{S} = 0$.

2. Због симетрије, индуковано електрично поље има само циркуларну компоненту, чији се интензитет добија из Фарадејевог закона, $E = \mu_0 N' I \sqrt{2} \omega \sin \omega t r / 2$.

3. $u(t) = -U\sqrt{2} \cos \omega t$.

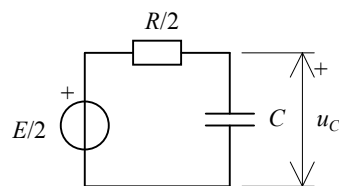
4. $p(t) = 10\sqrt{2} \cos(\omega t + \pi/2) \cos(\omega t + 3\pi/4)$ W, $P = 5$ W, $Q = -5$ VAR, $\underline{S} = (5 - j5)$ VA, $k = \sqrt{2}/2$.

5. $i_1(t) = \frac{U_1 l \sqrt{2} \sin \omega t}{\omega \mu N^2 S}$, $u_2(t) = -\frac{N_2}{N_1} U_1 \sqrt{2} \cos \omega t$.

6. Када се затвори прекидач, у односу на кондензатор се остатак кола може заменити Тевененовим генератором електромоторне силе $E/2$ и отпорности $R/2$, као на слици.

Диференцијална једначина за то просто коло гласи $\frac{du_C}{dt} + \frac{2}{RC} u_C = \frac{E}{RC}$. Почетни услов је

$u_C(0+) = E$, па је решење $u_C(t) = \frac{E}{2} (1 + e^{-2t/RC})$, $t > 0$.

ЗАДАЦИ

1. Изделимо задату траку на уске бесконачно дугачке траке ширине dy . Јачина струје једне уске траке је

$dI = J_s dy = \frac{J_{s0} y dy}{a}$. Њена магнетска индукција има само циркуларну компоненту у односу на ту траку, а интензитет је

$dB = \frac{\mu_0 dI}{2\pi r}$, где је $r = \sqrt{a^2 + (a-y)^2}$ растојање између тачке М и траке. Пројекције вектора $d\mathbf{B}$ су $dB_x = dB \frac{y-a}{r}$ и

$dB_y = dB \frac{a}{r}$, па су компоненте резултантног вектора магнетске индукције

$$B_x = \int_{-a}^a \frac{\mu_0 J_{s0} y (y-a) dy}{2\pi a r^2} = -\frac{\mu_0 J_{s0}}{2\pi} \left(\arctg \frac{1}{3} + \ln \sqrt{5} + \frac{\pi}{4} - 2 \right) \text{ и } B_y = \int_{-a}^a \frac{\mu_0 J_{s0} y a dy}{2\pi a r^2} = \frac{\mu_0 J_{s0}}{2\pi} \left(\arctg \frac{1}{3} - \ln \sqrt{5} + \frac{\pi}{4} \right).$$

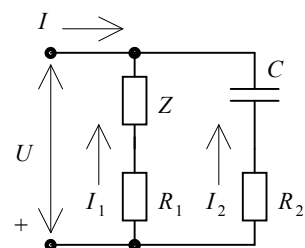
2. Ефективна вредност струје прве гране је $I_1 = 1$ A. Из фазорског дијаграма и косинусне теореме се добија косинус фазне разлика између напона U и те струје, $\cos \phi_1 = \frac{4}{5}$. Пошто је

пријемник импедансе Z претежно индуктиван, $\sin \phi_1 = \frac{3}{5}$. Стога је $\underline{I}_1 = (-0,6 - j0,8)$ A

Ефективна вредност напона другог отпорника је $U_{R_2} = 60$ V, па је ефективна вредност струје

друге гране $I_2 = 1$ A. Пошто је $\cos \phi_2 = \frac{3}{5}$ и $\sin \phi_2 = -\frac{4}{5}$, то је $\underline{I}_2 = (0,8 - j0,6)$ A. Коначно,

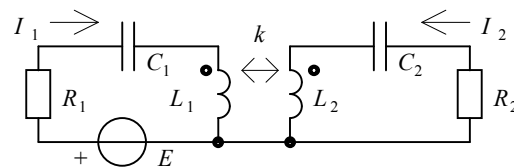
$$\underline{I} = -(\underline{I}_1 + \underline{I}_2) = (-0,2 + j1,4) \text{ A}.$$

3. Паралелна веза идеалног струјног генератора и отпорника може се заменити редном везом идеалног напонског генератора и отпорника, као на слици, при чему је $E = R_1 I_g = 50 \mu V$. С обзиром да је

$\omega L_1 = \frac{1}{\omega C_1} = \omega L_2 = \frac{1}{\omega C_2} = X = 1 \text{ k}\Omega$ и $L_{12} = k L_1$, једначине спрегнутих кола

гласе: $\underline{E} = R_1 \underline{I}_1 + jkX \underline{I}_2$, $0 = R_2 \underline{I}_2 + jkX \underline{I}_1$, одакле је $\underline{I}_2 = \frac{\underline{E}}{j \left(\frac{R_1 R_2}{kX} + kX \right)}$.

Снага отпорника R_2 је максимална када је ефективна вредност ове струје

максимална, односно када је $k = 0,05$. Тада је $I_2 = \frac{E}{2R_1} = 0,5 \mu\text{A}$ и $P_{R_2} = 12,5 \text{ pW}$. Задатак се може решити и користећи се теоремом прилагођења по снази. Треба израчунати комплексну импедансу коју види реални напонски генератор E - R_1 и изједначити је са R_1 , итд.